

самоотверженные, любящие природу, труд, детей оказываются, как правило, носителями морально-эстетических ценностей народной традиционной культуры. Наиболее ярким примером в данном случае может служить образ бабушки Акулины, созданный А.М. Горьким в автобиографической повести «Детство», которая изучается студентами-филологами на занятиях по дисциплине «История русской литературы рубежа XIX – XX вв.».

Таким образом, изучение дисциплины «Фольклористика» с учетом использования междисциплинарного подхода, данных культурологии, истории, этики, этноаксиологии, этнопедagogики позволяет раскрыть значение воспитательного фактора в народной традиционной культуре, акцентировав его значение в сознании обучающихся в социокультурных условиях современности.

Литература

1. Аникин, В. П. Русское устное народное творчество: Учебник для вузов / В. П. Аникин. 2-е изд., испр. и доп. – М.: Высш. шк., 2004. – 735 с.
2. Костюхин, Е. А. Лекции по русскому фольклору: Учебное пособие. 2-е изд., стер. – СПб.: Издательство «Лань»; Издательство «ПЛАНЕТА МУЗЫКИ», 2016. – 336 с.
3. Павловская, О. А. Моральный фактор в жизни человека и общества: исторические уроки и современные проблемы / О. А. Павловская. – Минск: Беларуская навука, 2014. – 578 с.
4. Падалінская, А. А. Чалавек павінен старацца аб вартасці сваёй духовай / А. А. Падалінская // Трошкі бліжэй да Сонца, трошкі далей ад Месяца: беларуская народная філасофія / Т. В. Валодзіна [і інш.] уклад. і агул. рэд.: І. М. Дубянецкая, С. І. Санько ; Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т філасофіі. – 3-е выд. – Мінск : Беларуская навука, 2023. – С. 397– 399.

УДК 52:37.02

Г. Ю. Цюмякоў

г. Гомель, ГДУ імя Ф. Скарыны

АДКРЫТАЯ МІЖНАРОДНАЯ АСТРАНАМІЧНАЯ АЛІМПІЯДА (OWAO)

Раней, да 2021 года, каманда астраномаў з Рэспублікі Беларусь афіцыйна, гэта значыць пад эгідай Міністэрства адукацыі краіны, удзельнічала ў Міжнароднай алімпіядзе па астраноміі і астрафізіцы (International Olympiad in Astronomy and Astrophysics or IOAA). Гэтая алімпіяда ўяўляла сабой штогадовыя спаборніцтвы ў галіне астраноміі і астрафізікі для старшакласнікаў і студэнтаў першага курса. Пачатак быў пакладзены ў Тайландзе ў лістападзе 2007 года. І да 2021 года колькасць краін-удзельніц дасягнула 45. Але ў сувязі са зменлівым палітычным становішчам у свеце шэрагу краін было адмоўлена ва ўдзеле ў дадзенай алімпіядзе, і арганізацыйныя моманты сталі набываць палітызаваны характар.

Гэты факт стаў прычынай арганізацыі альтэрнатыўнай міжнароднай алімпіяды па астраноміі, якая валодае высокім навуковым і арганізацыйным узроўнем, не ўводзіць якіх-небудзь надуманых нацыянальных абмежаванняў. Такого роду алімпіядай з 2022 года і стала Адкрытая міжнародная астранамічная алімпіяда (Open World Astronomy Olimhiad or OWAO), аргкамітэт якой быў сфарміраваны з вядучых вучоных і педагогаў Санкт-Пецярбурга і Масквы. Першая алімпіяда прайшла ў Саранску (РФ) у 2022 годзе (42 удзельнікі з 7 краін), другая – у 2023 годзе на федэральнай тэрыторыі Сірыус (Сочы, РФ) ужо прыняла 79 хлопчыкаў і дзяўчынак з 14 краін. Сярод краін-удзельніц: Расія, Беларусь, Іран, Куба, Перу, Венесуэла, Казахстан, Манголія і г.д. Алімпіяда 2024 года таксама будзе праведзена ў Сірыусе ў сувязі з цудоўнай матэрыяльнай базай і блізкасцю міжнароднага аэрапорта, што вельмі зручна для ўдзельнікаў з замежжа.

Вядома, ОВАО – маладая алімпіяда, але яна сабрала ў сабе самыя лепшыя астранамічныя традыцыі і здолела аб'яднаць выдатных прадметных спецыялістаў з усяго свету. У каманду краіны могуць уваходзіць удзельнікі розных узростаў (да 18 гадоў уключна), пры гэтым ніжні ўзроставаы парог не ўстанаўліваецца. Алімпіяда ўключае ў сябе 4 туры: наглядальны, практычны, тэарэтычны, а таксама тэставы. Над заданнямі працуе спецыяльная міжнародная Акадэмічная камісія.

Журы алімпіяды ўяўляе сабой сплаў дарослай мудрасці і маладога таленту, напрыклад, яго прадстаўляюць з аднаго боку Мікалай Самусь – Старшыня журы, член Акадэмічнай камісіі, д.ф.м.н., вядучы навуковы супрацоўнік Інстытута астраноміі РАН; а з іншай – Іван Уцешаў – метадыст Цэнтра педагагічнага майстэрства (г. Масква), двойчы залаты і срэбны медаліст Міжнароднай алімпіяды па астраноміі і астрафізіцы (ЮАА), двойчы залаты медаліст Міжнароднай астранамічнай алімпіяды (ІАО), залаты і срэбны медаліст Міжнароднай фізічнай алімпіяды (ІPhO), двойчы залаты медаліст Азіяцкай фізічнай алімпіяды (АPhO).

Узровень падрыхтоўкі ўдзельніка алімпіяды павінен быць вельмі высокім і разнапланавым. Калі прайсціся па турах, то ўзровень тэарэтычнага тура адпавядае падручнікам [1] і [2], практычнага – [3], назіральнага – [4], тэставага – [5] і [6]. Методыка падрыхтоўкі алімпіяднікаў найвышэйшага ўзроўню ўключае ў сябе як элементы ўласцівыя методыцы вышэйшай адукацыі, так і элементы методыкі дадатковай адукацыі. Асноўныя метадалагічныя прынцыпы падрыхтоўкі да алімпіяды наступныя:

1. Максімальная самастойнасць: прадастаўленне магчымасці самастойнага рашэння задач і атрымання ведаў. Самыя трывалыя веды гэта тыя, якія здабываюцца ўласнымі намаганнямі. Дадзены прынцып, падаючы магчымасць самастойнасці, мяркую тактоўны кантроль з боку педагога, калектыўны разбор і аналіз нявырашаных заданняў, падвядзенне вынікаў пры рашэнні задач.

2. Актыўнасць ведаў: алімпіядныя заданні складаюцца так, што ўвесь запас ведаў знаходзіцца ў актыўным ужыванні. Яны складаюцца з улікам усіх папярэдніх ведаў, у адпаведнасці з патрабаваннямі стандарта адукацыі і ведамі, атрыманымі ў дадзены момант. Пры падрыхтоўцы да алімпіядаў стала адбываецца паглыбленне, удакладненне і пашырэнне запasu ведаў.

3. Прынцып апераджальнага ўзроўню складанасці: для паспяховага ўдзелу ў алімпіядзе неабходна весці падрыхтоўку па заданнях высокага ўзроўню складанасці. У гэтым заключаецца сутнасць прынцыпу апераджальнага ўзроўню складанасці, эфектыўнасць якога пацвярджаецца вынікамі выступленняў на алімпіядзе. У псіхалагічным плане рэалізацыя гэтага прынцыпу надае ўпэўненасць навучэнцу, разнявольвае яго, дае магчымасць паспяхова рэалізавацца.

4. Аналіз вынікаў мінулых алімпіяд: пры аналізе мінулых алімпіяд выкрываюцца недагледы, недахопы, знаходкі, не ўлічаныя ў папярэдняй дзейнасці як настаўніка, так і вучня. Гэты прынцып абавязковы для педагога, бо ён станоўча паўплывае на якасць падрыхтоўкі да алімпіяды. Але ён таксама неабходны для навучэнцаў, бо спрыяе падвышэнню трываласці ведаў і ўменняў, развівае ўменне аналізаваць не толькі поспехі, але і недахопы.

5. Індывідуальны падыход: павінна распрацоўвацца індывідуальная праграма падрыхтоўкі да алімпіяды для кожнага вучня, якая адлюстроўвае яго спецыфічную траекторыю руху ад няведання да ведаў, ад няўмення вырашаць складаныя задачы да творчых навыкаў выбару спосабу іх вырашэння. Вельмі значным у падрыхтоўцы адораных дзяцей да прадметных алімпіадаў з'яўляецца захаванне псіхалагічных прынцыпаў. У дзяцей можна вылучыць некалькі псіхічных тыпаў, і з кожным з іх – свае прынцыпы працы, свая стратэгія падрыхтоўкі да алімпіадаў.

Зборная каманда Рэспублікі Беларусь пачала ўдзельнічаць у ОВАО з 2022 года, гэта значыць з першай па ліку алімпіяды. Асабліва паспяховым стаў другі ўдзел у

алімпіядзе – усе ўдзельнікі каманды сталі прызёрамі і прынеслі краіне 6 медалёў: 1 залаты, 4 сярэбраныя і 1 бронзавы. Асабліва прыемна адзначыць, што ў камандзе было два ўдзельнікі, якія прадстаўлялі Гомельскую вобласць і сталі пераможцамі на заключным этапе рэспубліканскай алімпіяды па вучэбнай дысцыпліне "Астраномія". Сярэбраны медаль заваяваў Аляксей Канцавенка, выпускнік Гомельскага гарадскога ліцэя №1, цяпер студэнт БДУ, які з'яўляецца непасрэдным вучнем аўтара гэтых радкоў. Яго ганаровы сертыфікат і сярэбраны медаль прадстаўлены на Малюнку 1 і Малюнку 2 адпаведна. Бронзавага медаля ганаравалася Віктар Бубіч, выпускнік Рэчыцкага раённага ліцэя, цяпер студэнт БДУІР. Да гэтага гамельчанка Ганна Паруль узнагароджвалася бронзавым медалём алімпіяды ЮАА аж у 2013 годзе. Хочацца спадзявацца, што больш дзесяцігадовы перыяд адсутнасці перамог на міжнародных астранамічных алімпіядах не паўторыцца, а маладыя гомельскія астраномы парадуюць нас новымі хуткімі поспехамі.

Малюнак 1 – Сертыфікат пераможцы
II ОWAО Аляксея Канцавенкі

Малюнак 2 – Сярэбраны медаль
Аляксея Канцавенкі

Больш падрабязную інфармацыю аб алімпіядзе, членах журы, алімпіядных заданнях, краінах-удзельніцах можна знайсці на афіцыйным сайце алімпіяды <https://owao2023.siriusolymp.ru/>.

Літаратура

1. K Carroll, B.W. An Introduction to Modern Astrophysics / B.W. Carroll, D.A. Ostlie. – San Francisco: Pearson International Edition, 2007. – 1351 p.
2. Кононович, Э.В. Общий курс астрономии / Э.В. Кононович, В.И. Мороз. – Москва: URSS, 2022. – 544 с.
3. Schmidt, W. Numerical Python in Astronomy and Astrophysics / W. Schmidt, M. Völschow. – Cham, Switzerland: Springer, 2021. – 260 p.
4. Масевич, А.Г. Эволюция звезд. Теория и наблюдения / А.Г. Масевич, А.В. Тутуков. – Москва: URSS, 2019. – 280 с.
5. Тюменков, Г.Ю. Астрономия–Astronomy / Г.Ю. Тюменков. – Гомель: ГГУ имени Ф. Скорины, 2023. – 73 с.
6. Тюменков, Г.Ю. Основы астрофизики / Г.Ю. Тюменков. – Гомель: ГГУ имени Ф.Скорины, 2020. – 36 с.